

“Gazi” Balinalar Gözde

Bazı dişli balina (ağızlarında plankton süzücü çubuklar yerine gerçek dişler olan balina) türlerinin erkekleri üzerinde ısırık yaralarından kalma izler görülür. Glasgow Üniversitesi'nden Colin Meleod'un bildirdiğine göre, erkek deniz gergedanları, ispermeçet balinaları (kaşalot) ve Risso yunuslarında yara izleri bir kahramanlık işaretidir. Yara izleri erkeğin ne kadar yiğit olduğunu gösterir. Resimde yara izleri taşıyan bir ispermeçet balinası görülüyor. Bir dişiyi baştan çıkar-

mak için, erkekler birbirlerini ısırarak kanlı bir dövüş yaparlar. Bu türler yumuşak yapılı mürekkep balıklarıyla beslendiklerinden, dişleri besin almak için değil, korkunç kavgalar için gelişmiştir. Isırık yaraları derindir. Demek ki ısırık yaralarının izlerini taşıyan bir erkek, dövüşebilen ve özellikle bu dövüşten sağ çıkabilen bir canlıdır. Bu yara izleri bir şeye daha yarar: Genç ve deneyimsiz erkekler, yara izleri taşıyan yaşlılardan uzak dururlar.

Science et Vie, Haziran 1998

Yazabilen Gözler

İki kolu ve iki bacağı da felç olmuşlara müjde: Deltavision bilgisayar sistemi sayesinde gözleriyle bir kitabın sayfalarını çevirebilecek ve yazabilecekler! Delta 7 Birliği (ileri derecede sakat olanlara yardım için kurulmuş bir birlik), 1998 yılının ilk üç ayına ait bülteninde (Les Nouvelles de Delta 7) bir yenilikten söz etmektedir: Bu dergideki makalelerin bazıları önemli bir özellik göstermektedir; bunlar bilgisayarla, daktiloyla veya bir kalemle yazılmamıştır. Deltavision adı verilmiş bilgisayar sistemi sayesinde kolları felç olmuş insanlar, gözleriyle yazabileceklerdir; bunun için bir ekranda beliren harflerden kullanmak istediklerine bakmaları yeterlidir. Sistemden gelen ses sinyalleri sayesinde hasta, sistemin içine yerleştirilmiş bir kameranın tam gözünün içine bakmasını sağlar. Sonra ekranda beliren beş adet ışıklı noktaya bakarak gözüne

göre sistemin kendini ayarlamasını sağlar. Daha sonra çeşitli uygulamaların adları (okumak, yazmak vb) ekranda otomatik olarak belirir. Hasta

bu yazılan sözün ilk harfine bakarak yapacağı işi bilgisayara bildirir. Hasta böylece makineye hiç temas etmeden kitap okuyabilir; kitabın sayfalarını çevirebilir, bir ya da birçok kişiyle iletişim kurabilir ve bir foruma katılabilir. Forum katılanların sözleri ekranda yazılı olarak belirir; hasta da ekrandan gözleriyle harf seçerek yine yazılı olarak yanıt verebilir. Hastanın gözleriyle harf seçmesi 1 saniyeden daha az zaman alır. Demek ki hasta dakikada 60 harf yazabilir. Fransa'da dört Deltavision merkezi kuruldu: Marne-la-Vallée, Mans, Nantes ve Bordeaux. Geçtiğimiz Ocak ayından beri bu makinenin çoklu ortam şekilleri deneniyor. Trafik kazası, veya çocuk felci vb sonucu hem kolları, hem bacakları felç olanlar için Deltavision mükemmel bir fırsat. Sistem evlere de kurulabiliyor.

Science et Vie, Haziran 1998

Tarım Ürünlerinde “Gen Polisi”

Bazı insanlar gen mühendisliği ürünü olan, bir başka deyişle ürüne bazı olumlu özellikler kazandırmak üzere bazı genleri değiştirilmiş (transgenik) besinleri yemek istemektedir. İngiltere süpermarketleri, bu gibi müşterilerini rahatlatmak üzere, duyarlı gen testleri hazırlıyor. Ne var ki bugün için en iyi testler bile transgenik besinlerin ancak küçük bir yüzdesini ortaya koyabiliyor. İngiliz tüccarlar, ABD'den dışarıyla getirilen mısır ve soya fasulyesi üzerine gönüllü olarak “genetik olarak değiştirilmiş maddeler içerir” etiketi koymaya karar vermiştir. Böyle bir etiket satışları düşürebileceğinden, birçok satıcı yalnızca “genetik olarak değiştirilmiş maddeler içermez” etiketini kullanmaktadır. Londra'daki Devlet Kimya Laboratuvarı (LGC), Tarım, Balık ve Besin Bakanlığı için “gen polisi” rolünü oynamakta, yaptığı testlerle transgenik ürünleri açığa çıkarmaktadır. Pişmemiş veya hafif pişmiş besinlerde kesin sonuç veren bu testler, pişmiş besinlerde güvenilir değildir.

New Scientist, 31 Ocak 1998